

PRAVICA

Glasilno krščanskega delovnega ljudstva

Izhaja vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej — Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/1 — Neprankrana pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 — Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za četiri leta Din 15-,-, za pol leta Din 30-,-; za inozemstvo Din 7-,- (mesečno) — Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na uprave Jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelek, Poljanski nasip št. 2 — Rokopisi se ne vračajo

Ali je organizacija potrebna?

Neizpodbitno dejstvo je, da je eden glavnih vzrokov sedanje oteploti in sedanjega razbitja delavstva prenizka izobrazba. Če se ozremo po svetu, vidimo, da je delavstvo v onih deželah, kjer je splošna izobrazba visoka, bolje organizirano in da tudi v gmožnem oziru daleč nadkriljuje tovariše v deželah z nizko izobrazbo. Je pa to čisto umevno. Izobrazba vlije v človeka samozavest, priključuje v dušo lepe ideale, mu ustvari stalnost mišljenja. Le izobražen človek se more v polni meri zavedati svojega človeškega dostojanstva in to dostojanstvo tudi braniti pod vsakim pogojem. Moramo se pa zavedati, da je izobrazba v veliki meri plod duševnega razpoloženja. Takega razpoloženja pa ne more občutiti delavec, ki ga tarejo skrbi ali pa, ki nima na razpolago dovolj časa. Radi tega je glavni pogoj za povzdigo izobrazbe delavstva, da si zboljša vsaj položaj, da ojači svojo kupno moč, da si pribori poštena stanovanja in izsili od družbe gotov prosti čas, čez katerega je delavec edini gospodar. Ta cilj je dosegljiv, toda le potem strumne in močne organizacije.

Velikega pomena za izobrazbo je tudi svetovno naziranje posameznika, še v večji meri pa družba, katera nudi in vodi izobrazbo. Kajti vsaka družba želi izobraziti svoje pripadnike v duhu svojih načel. Naše načelo, naš končni cilj je Kristus. Naravno je, da

se giblje tudi naša izobrazba v tem pravcu, da bi se namreč čim bolj približali našemu idealu. Dobro vemo, da potrebuje naša organizacija v času, ko omahujejo celo najbolj poklicani, značajnih članov z železno odločnostjo in trdno voljo, da se ne umaknejo od svojega cilja, ampak da bodo vztrajali do konca.

Splošna izobrazba je velikega pomena tudi za strokovno izobrazbo delavstva. Kakor ima splošna izobrazba svoj cilj, tako ga mora imeti tudi strokovna izobrazba, t. j. gospodarsko politični cilj. Tudi ta cilj morejo uspešno zasledovati le trdni in celi značaj. Taki značajni nadaljujejo svojo poklicno izobrazbo, študirajo razna gospodarska, politična in socialna vprašanja. Potom doslednega učenja in samozatajevanja dosežejo sami ono duševno ravnovesje, katerega bi morali imeti predvsem voditelji organizacij, če hočejo uspešno delovati.

Prva in glavna naša naloga mora biti, da zbudimo razdvojene mase, da jih ozdravimo od raznih razočaranj od strani marksistov, da jim vlijemo zopet zaupanje do organizacije, z eno besedo, da pridružimo te tavajoče duše k naši četi ter jih popeljemo nasproti našemu cilju, po njem pa do one izobrazbe, ki je potrebna delavcu, če hoče tvoriti polnovreden in polno uvaževan člen človeške družbe.

Delavska zbornica.

Najvišja pridobitev delavstva je brezdvomno Delavska zbornica. Sicer še ni tako urejena, da bi bilo omogočeno udeleževanje v zbornici delavskim delegatom, izvoljenim po demokratičnem in svobodnem volilnem redu, vendar se mora to dejstvo zaenkrat prezreti in imeti pred seboj le en cilj: Da namreč ustvarimo in pripomoremo, da bo postala Delavska zbornica matica vsega gibanja v socialni zakonodaji, v zaščiti delavstva, v obrambi proti preobremenitvi delavstva potom javnih dajatev, v razčiščevanju raznih gospodarskih problemov. Skratka Delavska zbornica mora postati ustanova, katere se bo z zaupanjem oklepalo vse delavstvo Slovenije brez razlike na svetovno naziranje. Želimo, da bi imeli odločilni faktorji ta cilj vedno in v vsakem slučaju pred očmi.

S tem razpoloženjem smo pričakovali krščanski socialisti II. skupščine Delavske zbornice, ki je bila sklicana na dan 22. avgusta 1926.

Skupščino je otvoril in vodil predsednik g. Čobal. Po običajnem pozdravu konstatira sklepčnost, ker je od 60 članov navzočih 54, ostali so se pa opravičili. Overovateljem imenuje gg. dr. Milavec in Krušiča.

Marksistična večina razbita.

Pred prehodom na dnevni red se je oglasil k besedi g. Leskovšek, član socialdemokratske (Bernotove) skupine ter je protestiral proti nepravilnemu sklicanju skupščine, ki je bila tako čudno sklicana, da se ni mogel držati 8 dnevni rok, ki je določen za vlaganje samostojnih predlogov. Ob enem je predlagal nezaupnico predsedniku Čobalu. S svojim nastopom je naznačil g. Leskovšek, da sta prešla s sodrugom Pevcem v dejansko opozicijo in da je marksistična večina razbita.

Na izvajanja g. Leskovška predlaga tov. Žužek, da se naj smatrajo vsi predlogi kot pravilno vložene

ni, vprašanje zaupnice da pa prepustiti marksistični večini!

Predsednik g. Čobal pojasni, da je nameraval sklicati skupščino na dan 29. avgusta. Ker je pa bil med tem vpoklican g. tajnik Uratnik s 23. avgustom na orožne vaje, je moral sklicati skupščino na dan 22. avgusta, sicer ne bi mogel prisostvovati tajnik. Po tem pojasnilu, da predlog o nezaupnici na glasovanje.

Predlog je bil z večino glasov odklonjen.

Po glasovanju se je prešlo na dnevni red.

Na predlog tovariša Tersegla se odobri zapisnik I. skupščine brez čitanja.

Poročilo predsednika.

V svojem poročilu navaja predsednik, da je imel upravni odbor 9 sej in da je deloval v smislu navodil I. skupščine, kar se bo razvidlo iz poročil referentov.

Upravni odbor je imel velike težave, ker ni bil proračun za leto 1926. pravočasno potrjen. Kljub temu pa je storil svojo dolžnost, zlasti v omejevanju brezposelnosti, ki je nastopila v velikem obsegu, predvsem v Trbovljah, Kočevju, Rajhenburgu in Zabukovci.

Poudarja, da je prav vesel dejstva, da je bilo delovanje upravnega odbora v duhu skupnosti in skrbi za delavstvo. Prosi, da bi ta duh vladal tudi na skupščini, predvsem pa, da bi odpadli morebitni predlogi, ki bi pomenili le orožje v rokah nasprotnikov zbornice.

Poročilo predsednika se sprejme proti dvema glasovoma (Bernotovca).

Poročilo tajnika.

G. tajnik Uratnik poudarja v svojem poročilu, da je morala zbornica šele graditi. Nevarne težave je povzročalo stanje, katero se je razvilo, ker ni bil proračun za leto 1926. potrjen. Zbornica je bila navezana le

na predujme, katere je nakazovalo ministrstvo za socialno politiko. Radi tega ni nikoli vedela, če in koliko denarja bo imela na razpolago. Sedaj je ta težava odstranjena, posebno ker je proračun za prihodnje leto že nekako odobren, in je upanje, da bo mogla zbornica mirno delovati.

Pa kljub pičlim sredstvom je skušala zbornica delovati v smislu naročil I. skupščine.

Podpirala je brezposelne, sodelovala pri izseljevanju odpuščenih rudarjev. V ta namen je poslala v Francijo posebno komisijo, da je ugotovila eksistenčno možnost in druge pogoje izseljevanja.

Ko je vlada ukinila delavski borzi v Mariboru in M. Suboti, ju je zbornica prevzela v lastno okrilje. Ker pa ne najde zbornica v Murski Soboti razumevanja za skupno sodelovanje od strani občinskih funkcionarjev, se bo borza dela preselila v Celje.

Zbornica dela na točni statistiki vsega v Sloveniji zaposlenega delavstva. Statistika vajencev je že gotova, statistika ostalih zaposlenecv je pa v dogotavljanju. Dogotovljena statistika bo nudila lep material za študiranje raznih delavskih problemov.

Zbornica se je tudi trudila, da bi naša država sprejela razne mednarodne konvencije, ki se tičejo delavstva, predvsem je pa potrebno reprojektivno mednarodno delavsko zavarovanje. Osnutek tozadevne pogodbe je zbornica že predložila centralnemu tajništvu v Belgradu.

Velika nevarnost preti delavstvu s tem, da bo s 1. novembrom ukinjen stanovanjski zakon. 7- družin je že na cesti, 20 nadaljnjih deložacij je pa zopet pripravljenih na sodišču. Stanovanjski zakon mora ostati v veljavi še po 1. novembru 1926, stanovanjsko bedo pa naj skušajo merodajni faktorji omiliti odn. odpraviti z zidanjem enodružinskih delavskih hišic.

Delavstvo trpi tudi pod težkimi bremenimi davka na ročno delo. Dokazati se more, da ni noben sloj v Sloveniji tako obremenjen z direktnimi davki kakor delavski stan. Davki se bodo morali zenačiti.

Rudarji trpe pod slabim rudarskim zakonom. Značilno je, da hoče vlada napraviti novi rudarski zakon brez Delavske zbornice.

Da je delavstvo v državi skoraj brez vsake zaščite, dokazuje najbolj poglavje o delavskih zaupnikih. So podjetja, v katerih še ni delavskih zaupnikov. Prav tako se dobe podjetja, katera so vpeljala nekaznovana celo 14 urno delo.

Starostno zavarovanje tudi še ni izvedeno, kljub temu da je že davno pretekel v zakonu določen rok.

Kamor se ozremo, od vseh strani delavstvu neprijazne sape. Zbornico čaka še težka naloga.

Blagajnikovo poročilo.

Blagajnik g. Čelešnik poroča, da je bilo v času od 1. jan. 1926 do 31. julija 1926 izdatkov 792.753.70 Din, dohodkov pa 1.117.698.41 Din. V smislu odobrenega proračuna znaša primanjkljaj ca. 83.000 Din in predlaga, da se naprosi ministra za socialno politiko, da odobri naknadno še ta primanjkljaj.

Poročilo finančne kontrole.

Predsednik finančne kontrole g. Ošlak poroča, da je imela kontrola 9 sej, da je pregledala celotno blagajniško poslovanje in da je našla vse knjige in blagajno v popolnem redu.

Ker je odložil g. Orehek funkcijo pri finančni kontroli in ker tudi njegov namestnik g. Žumer ne sprejme

te funkcije, predlaga, da izvoli skupščina na mestu g. Orehka g. Žužka, za namestnika pa g. Kukavico.

Debata.

Ko je predsednik otvoril debato, je podal g. Leskovšek v imenu svoje skupine odvojeno mišljenje, predvsem graja, da ni zbornica pravilno sestavljena in da se mora izdelati nov pravilnik.

G. dr. Bohinjec, načelnik narodnega kluba, predlaga, da protestira zbornica proti gospodarstvu z zborničnim denarjem, ker ga zadržuje Osrednji urad za zavarovanje delavcev. Nabrani denar se mora takoj odposlati zbornici. Mnenja je, da bi se morala razna študijska potovanja bolj pripraviti. Nadalje obravnava način raznih intervencij, govori o zaščiti rudarjev in železničarjev in je za to, da se priključi njih zaščita splošni inšpekciji dela.

Bernotovci priznajo, da so oni zakrivali sedanji režim v zbornici.

Nato dobi besedo tov. Žužek in ugotovi, da so zakrivali sedanji režim Bernotovci, ker so glasovali na I. skupščini za vse predloge kluba Strokovne komisije in s tem omogočili absolutno večino v upravnem svetu in absolutno besedo v predsedstvu ter tudi potrdili vse nepravilnosti pri volitvah. Z ozirom na to je sedanji nastop Bernotovcev gola demagogija. G. Pevce (Bernotovec) prizna, da so glasovali Bernotovci takrat za predloge strokovne komisije, pravi pa, da ni držala Strokovna komisija danih obljub in da so bili prevarani kakor obljub in da so bili prevarani, oziroma potegnjeni. (Veselost.)

Krščanski socialisti so tu in edino oni odgovorni za svoje dejanje.

Ker napade g. Leskovšek (Bernotovec) klub kršč. socialistov in SLS, izjavi tovariš Tersegla, da so krščanski socialisti tukaj, da delujejo in da so za svoje izjave in dejanja v zbornici le oni odgovorni.

Po končani debati so bila poročila referentov odobrena in stavljeni predlogi sprejeti.

Proračun, pravilnik za brezposelne podpore in pravilnik kulturno prosvet. odbora ter pomožne blagajne.

Pri proračunu poda ref. g. Čelešnik jasno sliko o vseh postavkah proračuna. Pove, da je znižal minister za socialno politiko prispevke od 0.50 na 0.30, da je proračun za leto 1926. potrdil šele koncem julija in da ga je znižal za 500.000 Din. Vsled tega je poseben odbor ponovno pregledal proračun za leto 1926. ter ga skrčil za 500.000.

Predlaga: 1. Da skupščina odobri na novo predloženi proračun za leto 1926.; 2. da pooblasti upravni odbor, da izposluje od fin. ministra dovoljenje, da sme kupiti ali pa na novo zidati stavbo, ki bo primerna za namestitev Delavske zbornice.

G. Sedej stavi predlog, da zbornica protestira proti načinu znižanja prispevka, katero je odredil fin. minister, ne da bi prej zaslišal zbornico.

Proračun in stavljeni predlogi so bili sprejeti. Istotako se sprejme pravilnik za brezposelne podpore in pravilnik kulturno prosvetnega oddelka v obliki, kakor sta predlagala referenta gg. Čelešnik in dr. Milavec.

Tov. Žužek je poročal o akciji za pomožne blagajne, utemeljeval njihovo potrebo, pojasnjeval način agitacije in poudaril, da morajo biti

delavske pomožne blagajne predhodnice obveznega starostnega zavarovanja. Tudi njegovo poročilo se je odobrilo.

Samostojni predlogi.

Samostojni predlogi strokovne komisije (stanovnijske zaščite, davek na ročno delo, izprememba obrtnega reda itd.) ter kluba krščanskih socialistov so bili sprejeti z večino glasov.

Ozračje skupščine je bilo spravljivo. Debate in nastopi govornikov so bile dostojne in večinoma mirne.

Le pri utemeljevanju predloga po tovariših Žužku in Terseglavu, da morajo vršiti v bodoče študijska po-

tovanja strokovnjaki in da ne smejo iti izdatki za te komisije preko iz delavskega stališča dopustne mere, je nastala ostrejša polemika.

II. skupščina Del. zbornice je pokazala, da so delavci kos svoji nalogi in sposobni, da ustvarijo resničen delavski parlament.

Skupščini je prisotvoval tudi predsednik Del. zbornice v Zagrebu g. Marjanovič ter jo pozdravil bodreč jo k skupnemu delovanju. Skupščina se je pričela ob 8¼ ter je trajala do ¼2 pop. Po končani skupščini so bili fotografirani vsi prisotni člani zbornice pred obeliskom na Mestnem trgu.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Zveza papirniškega delavstva.

Občni zbor zveze. Glasom sklepa zadnje seje načelstva, se vrši dne 31. oktobra 1926 redni letni občni zbor Zveze papirniškega delavstva. Kraj in dnevni red se bo objavil pravočasno.

Zveza tovarniškega delavstva.

Iz tajništva. Prošnja za polovično vožnjo na tržiški kongres je od ministra za promet že odobrena in je s tem vsakemu udeležencu kongresa zagotovljena polovična vožnja po železnici. Udeleženci kongresa bodo pri odhodnih postajah kupili cele enosmerne, na drugi strani z vlažnim postajnim dnevnim žigom žigosane vozne karte, ki bodo veljale v zvezi s potrdilom, da so se udeleženci udeležili kongresa, tudi za vožnjo nazaj. Podrobna navodila bo zveza sporočila potom okrožnice.

* * *

Da nas čas ne bo prehitel z potrebnimi predpripravami in da tik pred kongresom ne bomo stali nezadostno pripravljene, naj bo poleg pripravljalnega odbora, naloga celokupnega članstva, da takoj stopi v akcijo z agitacijo, nabiranjem prispevkov in drugimi pripravami, ki bodo sporočene potom okrožnic. Prvi kongres tovarniškega delavstva mora dvigniti slehernega tovarniškega delavca, ker le na ta način bo manifestacija za delavske pravice učinkovita in uspeh kongresa popoln. Prvi kongres tovarniškega delavstva mora roditi čimveč moralnih in gmotnih uspehov. Pokazati mora, da je tovarniško delavstvo, ki je pravzaprav jedro slovenske industrije, na pohodu k enotni organizirani falangi, da zlomi verige suženjstva in si pribori človeka vredno in dostojno življenje. Naš kongres mora biti mogočna manifestacija za 8urni delavnik, za izvedbo starostnega in onemoglostnega zavarovanja, za izvedbo zavarovanja za slučaj brezposelnosti, proti krivičnemu davku na ročno delo, proti ukinjevanju social-

nih institucij, proti zniževanju delavskih mezd itd. Na splošno pa mora kongres tovarniškega delavstva pokazati, da je na čelo delavskemu strokovnemu pokretu stopilo krščansko socialistično delavstvo, ki zahteva dolžnost dela za vse ljudi, poštemu delu pa pošteno plačilo. Kongres tovarniškega delavstva mora roditi tudi sad, ki naj uniči strup medsebojnega delavskega sovraštva, kajti skupne so naše težnje v življenju, zato naj bo skupen tudi boj za zboljšanje našega položaja in naših pravic.

Strokovna zveza rudarjev.

Velenje. Brezposelni člani Strokovne zveze rudarjev se toplo zahvaljujejo Jugoslovanski strokovni zvezi za že drugič letos nakazano brezposelno podporo, katera je bila, posebno zadnja, zelo izdatna. S tem je bila mnogim olajšana beda. Brezposelni člani kličejo vsem neorganiziranim rudarjem, ki so tako srečni, da imajo svoj redni, čeprav borni zaslužek, da se organizirajo pri svoji Strokovni zvezi rudarjev, da bodo lahko v slučaju potrebe ali nesreče imeli pomoč od Jugoslov. strok. zveze, ki svoje člane nikdar ne zapusti, jih podpira, bodisi s podporami ali s posredovanjem dela, v splošnem pa za zboljšanje težkega delavskega položaja. Za boj je pa potrebna moč, in ta moč spi v masah rudarjev in ostalih delavcev. Ustvarimo to moč Jugoslov. strokovne zveze s tem, da vstopimo vsi v njene vrste. S tem, da nam je Jug. strok. zveza ponovno nakazala izdatno podporo, so zavezana usta bertonovcu Pevcu in vsi rudarji v Velenju so sedaj prepričani, da je njegovo delo demagogija in laž.

Viničarji.

Iz načelstva. I. viničarski kongres se bo vršil nepreklicno dne 7. in 8. decembra t. l. v Ljutomeru. Kraj in spored bomo naznanili skupinam pravočasno.

Našim zaupnikom. Opozarjamo naše zaupnike in člane, da ob spremem-

bah službovanja, za katere je zakoniti čas po viničarskem redu od 25. julija in do 15. avgusta vsakega leta, si naj preskrbijo pismene pogodbe, od katere prepis naj se zahteva od vinogradnika, h kateremu se hoče vstopiti v službo. Tudi stare pogodbe, katere niso pismene, naj se obnovijo pismeno. Na ta način bo odpadlo veliko število različnih pritožb in krivic od strani vinogradnikov, kateri preradi pozabijo na pogodbe, ki so se sklenile z viničarjem ob vstopu v službo. Opozarjamo članstvo, da se na zahteve, ki se v pogodbi niso določile med gospodarjem in viničarjem, ne bo moglo ozirati. Vsled tega je potrebno, da se tajništvu zveze predloži prepis pogodbe, brez katere ne bi smel biti noben viničar. Edino na tej podlagi se bodo vršila posredovanja organizacije, če v morebitnih slučajih ne zahtevajo zelo tehtni razlogi. Vse pritožbe naj slo-nijo na resničnih podatkih, podprte, ako mogoče, s pričami. Neresnične trditve se bodo zavrnile in bo odgovarjal zanje vsak sam, nikakor pa ne organizacija, katera naj se ne zlorablja v slabe namene. Pravico posredovanja imajo samo redni člani po preteku pol leta, ko so pristopili. Kateri pa še ni član, mora pred posredovanjem plačati pristopnino in članarino za pol leta vnaprej in tudi vse eventualne stroške.

Zaupniki naj naznanijo načelstvu vsako zapostavljanje ali grožnjo nad viničarji, kateri trpe vsled organizacije. Združevati se ima pravico vsak državljan. Prihajajo vesti, da se hoče viničarje radi organizacije preganjati. Tako početje je protizakonito in se mu mora storiti konec. Skupine naj poberejo do 10. sept. članarino za tretje četrtletje, da bo tudi v tem oziru vse v redu. — Načelstvo.

Skupina Ljutomer. Vabijo se vsi odborniki in zaupniki k redni seji v nedeljo dne 5. septembra v Slamnjak št. 50. Seja se bo vršila ob 2 popoldne. Zaupniki naj prinesejo članarino za tretje četrtletje in tudi vsak svojo zaupniško knjižico. — Predsednik.

Strokovno društvo tobačnih upokojencev.

Strokovno društvo tobačnih upokojencev. Ves čas obstoja naše države se je Strokovno društvo tobačnih upokojencev in upokojenk v Ljubljani neumorno prizadevalo doseči izboljšanje položaja svojih članov in članic, katerih ogromna večina je tvorila društvo. Kdo bi našteval vse korake društva, ki jih je v tej smeri storilo, in vloge na merodajna mesta, ki jih je društvo pošiljalo in v njih pojasnjevalo skrajno beden položaj tobačnih upokojencev, ki s svojo kronsko malenkostno pokojnino, onemogli ne morejo ne živeti in ne umreti. Za vse prizadevanje Jugoslov. kluba, osobito poslanca Smodeja, ne vedo niti prizadeti sami. Beda upokojencev je naraščala in prikipela do vrhun-

ca. Končno se je po trdi borbi in neumornem prizadevanju posl. g. Smodeju posrečilo doseči povišanje draginskih doklad, tako, da bodo vsaj starejši upokojenci nekaj na boljšem. Delo gre sedaj še za tem, da se kronske pokojnine izpremene v dinarske.

Ta izboljšek so tobačni upokojenci in upokojenke, kljub temu, da je sicer malenkosten, vendar z velikim veseljem sprejeli. V petek, 20. t. m., se je vršil shod društva, na katerem se je storil sklep, voditi borbo za izdatno izboljšanje položaja, z nezmanjšanim stvarnim delom naprej. Na shodu se je razpravljalo tudi o položaju društva, ker se je konstatiralo, da skušajo temne sile izkoristiti tobačne upokojence v svoje umazane strankarske namene in razbiti enotnost društva. Neki ljudje, ki za tobačne upokojence niso niti z mezinem mignili, izvabljajo od njih velike svote, da prireajo potem izlete v Belgrad. To je umazano izrabljanje največjih revežev in razbijanje enotnosti delavske fronte, ki nam je posebno v teh razmerah nujno potrebna. Shod je te razdirače ostro obsodil, pomiloval pa je one, ki se pustijo tako žalostno zapeljivati. Strokovno društvo tob. upokojencev pozivlja vse upokojence in upokojenke, da stopijo v svoje stare vrste in gredo skupno v boj za boljšo bodočnost.

Političen pregled.

Doma.

Belgrajsko politično življenje je zopet vznemiril napovedani prihod Nikole Pašiča, ki se je dalje časa mudil v kopališču na Francoskem. Predsednik vlade Uzunović je v skrbeh, ker se govori, da bo Pašić napel vse sile, da strmoglavi sedanjo vlado. V tem smislu delajo tudi vsi Pašičevi prijatelji v Belgradu. Uzunović hoče utrditi svoje stališče s tem, da bi sprejel v vlado še Davidovičeve demokrate. Na vsak način je pričakovati, da Pašičeva vrnitev ne bo brez pomena za politični položaj. Radikalna stranka kljub vsemu prezivlja resne dni, posebno se je pokazala njena razrvanost pri zadnjih občinskih volitvah. Težko je misliti, da bi bil Pašić že toliko brez moči in vpliva, da ne bi skušal zopet doseči večje enotnosti stranke in energično iztebiti nezadovoljnejšev, ki vlečejo dosedaj tako pomembno stranko vsak na svoj stran.

Te dni je bil Radić zopet v Belgradu. Svoje napade na radikale in na ministra Markoviča pa je po stari navadi zopet preklical. Kadar pride v Belgrad, je vedno zelo popustljiv, mnogo bolj molčeč kot na svojih shodih in rad pozabi, da je koga žalil ali veliko obljuboval kmetom. Tako je tudi svoje obljube, da nikakor ne gre zastopati našo državo v Ženevo skupno z dr. Markovičem, v Belgradu

V. Pitako:

Janez Krek.

(Hermann Wendel: Aus dem süd-slawischen Risorgimento.)

(Nadaljevanje.)

Dejansko je bil v določenih mejah katoliški le jezik, v katerem je izražal svoje misli, kajti tudi fevdalni svetovni nazor se da prenesti v krščanstvo. A gotovo celo tkalčev sin ni v vsem svojem življenju ostal tako brez sredstev, da bi imel samo eno obleko, da bi kot delovno in spalno sobo imel isti prostorček in hotel umreti rajši s pet goldinarji dolga, kakor pa premoženja. Nasprotno se je vedno čutil kot »revnega zastopnika revnega ljudstva«; »mi se zavedamo,« je nekoč vzkliknil v državnem zboru, »da zastopamo proletarski narod, tudi naši kmetje so proletarci«. Zato mu ni bila demokracija ničesar priučena, ampak najprvotnejše čuvstvo njegove notranjosti. Z najubožnejšim in najpreprostejšim vajencem je govoril, ne sicer družljivo in ponižno, a vendar neprisiljeno, kot enak z enakim, kot človek s sočlovekom in bil vedno pripravljen, da se tudi od najbornejšega bitja kaj nauči. Celo dolgo duhovniško vsakdanjo obleko je hotel kot nede-

mokratsko zamenjati s tako, ki bi mu dovoljevala, da pomaga kmetu potegniti voz iz blata, kjer mu je obstal. Ni stopil v javno življenje kot prvi demokrat samo radi tega, ker mu je pomenjala zmaga demokratične miselnosti z odpravo vseh predpravil tudi konec vseh privilegiranih narodov. Odločno je nasprotoval mišljenju, ki je videlo med katoliki in demokrati nasprotstva. S ponosom je omenjal, da je že na prvem kongresu katoliških delavcev na Kranjskem 1895 postavil geslo splošne in enake volivne pravice. In v prvih letih novega stoletja je na množestvenih zborovanjih zdaj tukaj zdaj tam podžigal za veliko volivno reformo. Tudi glasovalna pravica najprej samostojne žene, potem pa vsega ženskega spola sploh mu ni bila samo na jeziku. Med svetovno vojno je namreč neprestano poudarjal, da je poleg splošne demokratizacije do vprašanj zunanje politike tudi ženska volivna pravica zagotovilo trajnega mira. Po končno vendar izvojevani volivni reformi 1906 se ni zaprl v razmišljanje, koliko še manjka do splošne demokratizacije države, ampak je ves avstrijski problem strnil v en stavek: »Vlada je krona birokratizacije, mi pa smo preprosto ljudstvo — to ne gre skupaj.«

Neumorno je pozival k zatiranju vseh izrodov aristokratske Avstrije in k res demokratični ureditvi države; vedno na novo je zahteval, da se pritegnejo k delu vse za samoupravo sposobne moči naroda. Potem ko je stranka na njegovo pobudo 1901 zahtevala tudi za volitve kranjskega deželnega zastopstva enako pravico, je vedno in vedno dokazoval, da se brez reforme deželnih zborov tudi gospodstvo birokratizacije ne da zlomiti. V globini svojega srca je bil republikanec in močno v nasprotju marsikaterega zastopnika malih slovanskih narodov, ki je vedno z odprto roko manevriral okoli vladnih klopi, je tudi na tribuni v parlamentu izrazil ponosno samozavest res pravega narodnjaka: »Jaz niti ne poznam teh trinajst gospodov, ki sede tamle. Meni so ministri Hekuba. Jaz ne pričakujem rešitve domovine in mojega naroda od teh stolov... Ministri bodo imeli zame pomen šele tedaj, če bodo dejansko izvrševalni organ skozi in skozi demokratičnega parlamenta.« Toda on, katerega ni nikoli naredil dokaz naklonjenosti kakega cesarja ali papeža manjšega, kakor je bil, tudi ni poznal ponižnega priklanjanja pred masami. Ko je njegov načrt o zasilnem zavarovanju kmeškega ljudstva naletel na

nasprotje celo pri zaupnikih njegove stranke, je poudaril v pojasnilu, da bo tudi proti volji kmetov deloval v njih blagor, sicer pa je dal svoj mandat volivcem na razpoloženje.

V teku dunajskih izkustev in spoznanj je Krek 1893 v povesti »Iz nove dobe«, v kateri pač ni zasledoval umetniških učinkov, risal ne samo trpljenje delovnega ljudstva v meščanski družbi, ampak tudi označeval poslanstvo socializma, ki je sicer nastopal v krščanskem duhu, a zato prav nič manj odločno. Najbolj prebirani deli v njegovi knjižnici sta bili »Summa« Tomaža Akvinca in »Kapital« Karla Marksa; na podlagi teh obeh se je lotil 1901 v skoraj šeststo strani močnem zvezku »Socializem« z občudovanja vredno učenostjo, čudovito zvedenostjo in neverjetno lahkoto vseh temeljnih vprašanj človeške družbe, socialističnih struj in gibanj v zgodovini od prvih početkov do najnovejšega časa. Celo kdor je zanikal nosilno idejo celote, da se da namreč iz duha krščanstva za vse »pametne smeri« komunizma, socializma in tudi anarhizma najti odgovor, je moral prav tako brez-pogojno priznati znanstveni pomen knjige, kakor tudi nezlomljivo drznost, s katero se je njen pisatelj boril

popolnoma pozabil. Radiču dela velike skrbi zadnji čas dr. Nikič, ki se mu je izneveril in sedaj tudi med volivci pridobiva zase. Na nedeljskem shodu v Tuzli (Bosna) je doživel največ radi tega precejšnje blamažo. Na shodu, ki so bili svojčas tako obiskani, je sedaj moral poslušati žvižge in medklice, ki so mu skoro onemogochili, da bi govoril. Bosanci so dali s tem jasno izjavo o nezadovoljstvu z Radičevim politikom. Njegova pot v Belgrad je bila zato predvsem namenjena v to, da bi spodkopal tla Nikiču in ga spravil z vlade. Vendar je pri tem naletel pri predsedniku vlade le na gluha ušesa. Vse kaže, da vpliv g. Radiča pada od dne do dne.

Drugod.

Na Grškem so doživeli v četrtek že četrto revolucijo od l. 1923. dalje. V nedeljo ob 3 zjutraj so čete zveste generalu Kondilisu zasedle vsa pošta, telegrafska in nekaj drugih javnih poslopij. Vojnega ministra so takoj aretirali, drugo vojaštvo pa se je pridružil novi oblasti, tako da je bil nov prevrat potekel brez prelivanja krvi. Diktator Pangalos se tenemoten v svojem diktatorstvu. Mudil se je ravno na letovišču na otoku Speza, kjer bi se morala podpisati nova grško-jugoslovanska pogodba. Ko je zvedel za prevrat, je hotel zbežati z vojaškim letalom, vendar se mu to ni posrečilo. Tudi so mu preprečili beg z ladjo, dohitele so ga vojne ladje in po kratkem boju se je moral vdati. Internirali ga bodo za enkrat na otoku Egina. Kondilis je takoj pozval prejšnjega predsednika republike Konduriotisa, da zopet prevzame svoje mesto, dokler se ne izvrše nove volitve. Vse stranke pa sestavljajo novo koalicijsko vlado, katera bi imela izvesti nove volitve in tako zopet vpostaviti normalne razmere. Ako imajo sedanji revolucionarni voditelji resen namen pustiti državo zopet v roke parlamentarni vladi, potem bo Grčija v doglednem času zopet pomirjena. Seveda, če ne bodo pri vladanju končno odločili še vedno politikujoči generali. Potem pa bi znal biti še kak prevrat.

Delavstvo povsod še vedno pazno zasleduje boj angl. rudarjev. Večmešana stavka je močno zrahljala disciplino stavkajočih, tako da so ponekod rudarji, kljub temu, da stavka še ni končana, pod slabšimi pogoji kot prej odšli na delo. Splošna stavka, ki je bila gotovo največja v zgodovini, je pač močno izčrpala finančno moč vseh strokovnih organizacij. Velika večina rudarjev vendar še trdno vztraja in je še vedno pripravljena boriti se, tudi za tiste, ki so že omagali. V več krajih je prišlo tudi že do spopadov, ker stavkajoči branijo stavkokazom oditi na delo. Tajnik rudarske zveze Cook se trudi na

za stvar v vsakdanjem in javnem življenju. Ker je mesto ljubezni, ki daje lačnemu le drobtinice z mize bogatinove, odkazal prvo mesto pravici, ki da vsakemu svoje, je vedno in vedno pobijal Marksovo trditev, češ da oznanjajo socialni principi krščanstva le bojzljivost, samozaničevanje, poniževanje, podložnost, in ponižnost; kar je rekel Heine o Lammenai-ju, da je jakobinsko čepico obesil na križ, bi se dalo reči tudi o Kreku. Brez sramu je priznal, da bi se on, če bi stranke dajale prednost denarju in ne delu, kot duhovnik in Slovenec postavil na stran zatiranih. »Boj proti kapitalizmu kot sistemu, po katerem postanejo svobodni, po božji podobi ustvarjeni ljudje sužnji materielnih dobrin«, je označil kot svoj in svojih program; izrazilo je odklonil, da bi se on prišteval »k takozvanim meščanskim strankam«. Popolnoma drugače je torej stal ob spomeniku krščanski socializem, ki je čutil za seboj slovenskega kmeta, kakor pa njegov dunajski polbrat, ki ni imel za podlago nič drugega kot malomeščanstvo, ki je sililo sedaj sem, sedaj tja, kakor je bilo pač razpoloženo.

(Nadaljevanje.)

vso moč, da bi dosegel hitri začetek pogajanj, ki so se prejšnji teden končala brez uspeha. Podjetniki pač ne trpe pomanjkanja, so lahko neupogljivi in hočejo izsiliti, da bi krizo v premogovni industriji nosilo delavstvo in njih družine. Vlada pa je proti sili kapitala skoro brez moči. Dosedaj je dajala podporo industriji, da so cene premogu ostale toliko nižje, da so mogle vzdržati konkurenco inozemskemu premogu. Sedaj pa noče dati ničesar več. Tudi, ako bi se v doglednem času dosegel kak sporazum, rudarska kriza v Angliji s tem ne bo rešena, dokler se ne izvede reorganizacija vse premogarske industrije. Zato čaka angleške rudarje še trd boj.

K XI. kongresu nemških kršč. strokovnih organizacij.

(Dalje.)

Mezdno vprašanje.

Enajsti kongres kršč. strokovnih organizacij najodločneje protestira proti nadaljnemu zniževanju mezd, ki že zdaj ne zadostujejo za dostojno preživljanje. Zniževanje plač je nadvse neprikladno sredstvo, da bi se rešila dežela iz gospodarske krize. Znižanje plač pomeni oslabitev kupne sile širokih mas; ta oslabitev vpliva avtomatično na kupno zmožnost poljedelstva, zadržuje potreben obtok in predelavo v industriji in trgovini ter tira v propast mnogo obratov, kateri so sicer potrebni in vredni, da se ohranijo. Kajti kupna moč ne odgovarja več najnujnejšim potrebam naroda.

Brez zadostnih plač delavcem se torej ne more niti dvigniti in pozitivni notranji trg niti odstraniti odn. omejitji gospodarska kriza. Delovanje strokovnih organizacij v tem smislu, da se zvišajo delavske plače, je v popolnem interesu naroda. Vsled tega mora delavstvo vztrajati na principijelni zahtevi, da mora biti plača toliko, da nudi delavcu in njegovi družini človeka dostojno življenje. Pri sedanjem stališču nemških podjetnikov ni misliti, da bi prostovoljno nudili toliko plačo, ki bi bila tudi v interesu gospodarstva, nasprotno priporočiti se morajo s samopomočjo. Delavstvo se mora zavedati, da zavisi ugodna rešitev delavskih plač od okoliščin, če razpolaga s strokovno organizacijo, ki je finančno dovolj močna in katera šteje veliko število članov.

Kongres poziva torej vse svoje člane, da pomagajo z lastno požrtvovalnostjo in z vztrajno agitacijo pri nadaljnji zgradbi in utrditvi krščanskih strokovnih organizacij.

Pravo soodločevanje in sopesostvanja.

Enajsti kongres krščanskih strokovnih organizacij Nemčije ponovno zahteva enakopravno sodelovanje pri splošnem gospodarskem razvoju vseh produktivnih sil. Predvsem zahteva paritetno sestavo vseh javnopravnih gospodarskih zbornic kakor tudi skrajšnje ustanovitev okrajnih gospodarskih svetov in končno ustanovitev državnega gospodarskega sveta. Vsem tem ustanovam se mora zagurati potom zakona samouprava in možnost sodelovanja v vseh važnih gospodarskih in socialnih zadevah.

Enakopravno soodločevanje in sodelovanje v podjetju in gospodarstvu morejo doseči delojemalci v prvi vrsti potom sopesosti v gospodarstvu. Ta cilj se pa da doseči, če se ojači smisel za varčnost in če se prihranjeni kapital porabi le za ta cilj. Naloga vseh uslužbencev kakor tudi voditeljev kartelov in krajevnih organizacij je, da delajo neprenehoma za to idejo, da pospešijo in olajšajo varčnost z ustanavljanjem ekspozitur ljudske banke. (Ljudska banka je ustanova, koje lastnik so izključno kršč. strokovne organizacije. Prip. ur.)

Prihranjeni denar se mora pod gojem, da je bančno varno zasiguran, vporabljeni v prvi vrsti za ojačenje podjetij, ki so v zvezi ali pa naklonjene kršč. strokovnim organizacijam, posebno konsumnih društev, produk-

tivnih zadrug in zavarovalnih društev. Tudi razpoložljiv denar strokovnih organizacij se naj porabi v ta namen. Pogoji pa je, da služijo ta podjetja stremljenjem strokovnih organizacij. Odboru zveze krščanskih strokovnih organizacij se naroča, da se posveti ustvaritvi pogojev, ki so potrebni za zbiranje posebnega produkcijskega sklada.

Tobačno delavstvo.

V nekdanjih časih je slovela tobačna tovarna v Ljubljani za najboljši obrat v državi. Uradništvo in delavstvo je bilo zadovoljno in vsakega se je prištevalo srečnim, ako je bil sprejet v službo pri tobačni režiji. Žal, danes ni več tako. Sedanja Uprava drž. monopolov je pričela zelo izmočgavati delavstvo in uradništvo. Z uvedbo novega pravilnika se je delavstvu vzela vsa svoboda. Izginil je iz naših socialno na višku stoječih obratov ves socialni čut. Tako se je uvedla najstrožja disciplina na celi črti. Delavec mora biti točno ob pol 8 zjutraj na delu. Po tem času mora nepretrgoma delati do 12, t. j. 4 in pol ure. Bog ne daj, da bi med tem časom vzel košček bornega kruha v usta. Ako ga zaloti kdo izmed nadzornih organov, se ga lahko takoj kaznuje z občno kaznijo ali celo z odpustom iz službe. Ako dve delavki spregovorita par besed med seboj, se ju mora takoj kaznovati. V Ljubljani obstoja v tovarni delavska kuhinja, ki je v veliko korist delavstvu. Dolgo vrsto let se je delila iz nje od 8 do pol 9 kava kot zajutrek. Sedaj se je to strogo prepovedalo in se mora kava razdeliti in použiti pred pričetkom dela, t. j. do pol 8. Ob pol 12 se je delilo kosilo, katerega so vsi delavci lahko použili do izhoda iz tovarne. Sedaj se je to odpravilo in se prične z razdelitvijo točno ob izhodu iz tovarne. Tako ne morejo delavci pojediti kosila, da bi šli pravočasno domov iz tovarne. Istotako je bila popoldne ob pol 3 južina. Tudi to se je ukinilo in se mora ista použiti pred pričetkom popoldanskega dela. Popoldansko delo pa traja od pol 2 do 3/4, torej 4 ure in en četrt. Ves ta čas se mora neprenehoma delati, pa naj si bo delo še tako težko. Delavec je postal slabši kot stroj, ker stroj je treba večkrat čez dan ustaviti, da se ga namaže in očisti, delavec se pa ne sme za trenutek oddahnuti. Pomniti je, da je delo v nekaterih oddelkih zelo mučno, zlasti pri strojih, kjer mora delavka z strojem vred delati. Ako zamudi samo trenutek, je nevarnost, da se stroj pokvari. Tako n. pr. pakovalnica tobaka, kjer morajo delavke tobak tehtati, stroj ga pa zavija. Pomisliti je treba, da mora vsaka delavka v eni minuti stehati 15 zavojčkov in to natančno do grama. Zraven mora požirati prah, snažiti stroj, paziti da ni tobak prevlažen in ne presuh, da je pravilno mešan itd. Radi bi videli, kako bi se dotični gospodje obračali pri stroju, kateri so nam napravili ta pravilnik, ako bi jih za poskušnjo postavili za en teden k strojem. Pomniti je dalje, da so v službi stare delavke, matere večih otrok, katere so svoje zdravje dale državi, katerim je nemogoče prestati, da bi si ne dale v usta koščka kruha ali kaj drugega. A to je strogo prepovedano. Zato bi bila nujna dolžnost naših organizacij, da bi začele z intenzivnim delo na vseh poljih.

Tedenske novice.

LISTNICA UPRAVE.

Položnice smo priložili današnji številki za vse one naročnike, ki nam dolgujejo naročnino za 1. julij in 1. avgust. Prosimo, da nam vsak čimprej nakaže zaostalo naročnino ter obenem vsaj še za en mesec naprej.

Glavna skupščina »Kršč. šole«. V nedeljo se je vršila v Št. Vidu nad Ljubljano glavna skupščina »Krščanske šole«, katere namen je braniti krščansko vzgojo otrok v šoli. Slavnost je otvoril vseuč. profesor dr. Ehrlich s cerkvenim govorom o pravicah Kristusa do mladine. Nato se je razvila

po okrašenih cesti procesija s Kristusovim kipom. Po slovesni sv. maši se je vršil občni zbor »Krščanske šole«. Po poročilih odbornikov se je izvolil odbor. Dosedaj je ustanovljenih v Sloveniji 64 podružnic »Krščanske šole«.

Protestni shod invalidov. V nedeljo se je vršil v Ljudskem domu v Ljubljani protestni shod Združenja slovenskih invalidov. Na zborovanju so naši invalidi protestirali proti invalidskemu zakonu, proti redukciji invalidskih zavodov, posebno pa proti redukciji protezne delavnice v Ljubljani. Iz poročil referentov je bilo razvidno žalostno stanje, v katerem se nahajajo invalidi. Zborovanja se je udeležil tudi posl. dr. Gosar, ki je obljubil pomoč Jugosl. kluba. V imenu »Zveze bivših vojakov« sta govorila major Colarič in Bonač, ki sta izrekli solidarnost z invalidi, dokler ne pridejo do svojih pravic.

Grnjiloba. Nekateri listi poročajo kot posebno zaslugo St. Radiča, ker so se na njegov pritisk znižale dnevnice vladnim delegatom, ki so določeni za zasedanje Društva narodov, od 210.000 frankov na 150.000 frankov. Mi rečemo k temu: Bog se nas usmili!

Zelo značilno. Neki državni uradnik je vrnil Znanstveno revijo, na katero je bil naročen že več let, s sledečo pripombo: »Denar, ki je bil namenjen za kulturne namene, je izčrpan. Odslej ga bo dobivala davkarija.« Živel seljački sporazum!

Smrtna nesreča. Na Skaručini je desetletno Kristino Kosec-Zorovo pri mlačvi zgrabilo za obleko kolo, ki vodi od gepeljna v mlatinico. Deklico je kolo zavihtelo okoli, da je udarila z glavo ob tla in bila takoj mrtva.

Lokomotiva pri Lazah dvignjena. Kakor znano, se je zgodila 8. t. m. pri Lazah velika nesreča, ker se je udrila zemlja ravno ob času, ko je vozil vlak. Vsled nakopičene zemlje je skočila iz tira lokomotiva, ki tehtala 75 ton ter se prevrnila v dolino. Iz mariborske delavnice so pripeljali posebno dvigalo in z njim tudi delavce. Kljub temu, da so ves čas pridno delali, se je dvig lokomotive posrečil šele 17. avgusta, s čemer je postala cela proga sposobna za promet.

Truplo Pavla Šumana najdeno. Solčavan Revs je našel dne 16. avgusta t. l. truplo pogrešanega medicina Pavla Šumana. Dne 22. julija je odšel pozno popoldne preko Mrzle gore k staršem v logarsko dolino. Toda zastoj so ga pričakovali. Takoj je bilo jasno, da se je mladi visokošolec poneprečil. Več ekspedicij je odšlo v planine, da bi poiskale njegovo truplo. Iskanje pa ni imelo uspeha. Vsled tega je naprosil njegov oče svojega prijatelja dr. Rožmana, da sta se napotila na Mrzlo goro, kjer je g. doktor opravil pogrebne obrede. Ponesrečeni Pavel Šuman je bil brat Ivana, ki se je dne 31. maja t. l. ponesrečil pri poskusnem poletu na novosadskem letališču. Vsled tega je bil Pavel tudi edina nada svojih staršev, katere je iskreno ljubil. Toda Bog je v svoji neskončni previdnosti drugače odločil.

Predrzni vlom. V noči 16. avgusta je bilo vlomljeno pri Ant. Drešniku v Zakutu pri Brežicah. Vlomilec je odnesel več razne obleke in perila, 10 kosov bele kontenine, dva bankovca po 50, tri bankovce po 20 in tri zlatnike po 20 dolarjev; dva bankovca po 100 Din, štiri zlate prstane, zlato žensko verižico, zlate uhane, zapestnico, dve zlati igli in pa zlata očala. Domače razmere so morale biti vlomilcu dobro znane. — V noči od 13. na 14. avgusta so pa vlomili roparji v poštno prostore v Št. Rupertu pri Mokronogu. Blagajno so sicer odtrgali od zidu ter jo odnesli iz poslopja, vendar pa niso imeli sreče, ker jih je pravočasno zapazila tamkajšnja poštarica ter poklicala sosede, ki so se takoj spravili na zasledovanje. Roparji niso prišli s svojim plenom dalj kakor do prve njive, kamor so vrgli blagajno v fižol. Blagajna je bila k sreči še neodkljena. V obeh slučajih storilci še niso znani.

Pobegli kaznjeneec. Iz zaporov ljubljanskega dež. sodišča je pobegnil nevaren kaznjeneec Ivan Istenič. Bil je obsojen dne 6. aprila radi tatvine na osem mesečno ječo. Kako se

mu je posrečilo pobegniti, ni še znano. Pobegnil je v beli letni kazenski obleki. Istenič je doma iz Poljan pri Kranju, samski delavec. Radi raznih goljufij in tatvin je predsedel v ječah skoraj že 50 mesecev.

Stekel človek. Približno pred tremi meseci je ugriznil neznan pes Jakob Grosa, posestnika v Rošpohu pri Mariboru. Ker je bila rana malenkostna, se ni prav nič brigal za ugriz. Pred dobrim tednom pa ga je pričela boleti glava. Niti Gros niti okolica ni vedela, da je ta glavobol posledica stekline. Glavobol je končno položil Grosa v posteljo, v noči od četrta na petek so se pa pojavili znaki stekline. Gros je pričel okoli sebe gristi. Ko so ga domači spravili v bolnišnico, je tamkaj zgrizel vso posteljnino, dokler ga niso vtaknili v prisilni jopič ter ga oddali v Pasteurjev zavod v Celju. Upanje na ozdravljenje je skoraj izključeno.

Velika dediščina. Grajski kočijaž v Ptuju je imel v Ameriki strica. Sedaj mu je stric umrl in kočijaž je dobil obvestilo, da je podedoval po njem 6 milijonov dinarjev.

Človek zgorel. V Kamnici pri Mariboru je zlobna roka podtaknila ogenj posestniku Vognarju. Pogorelo je gospodarsko poslopje do zidu. V poslopju je bila tudi majhna sobica, v kateri je spal delavec Jožef Drogenik. Preden se je zbudil, ga je najbrž udušil dim, potem pa ga ni bilo moč več rešiti, ker je že vse letelo na kup.

Tragična smrt. V Zagrebu je v nedeljo v tovarni pri čiščenju parnega kotla ubila električna iskra delavca Andro Lepčina, očeta šestih otrok.

Smrt v mlatilnici. V Likovju pri Ptuju so pri posestniku Pernatu mlatili z mlatilnico. 6 letni posestnikov sinček se je motal okrog mlatilnice, prišel v preveliko bližino koles, ki so ga nenadoma zgrabila ter mu zdrobila glavo in prsni koš. V nekaj minutah je bil mrtev.

Hijena v človeški podobi. Na novosadskem pokopališču so že dalj časa opazovali, da so grobovi razmetani. Opravičen je bil sum, da gre za organizirano ropanje mrtličev. Policija se je trudila, da bi prišla celi zadevi okom; naposled se ji je tudi posrečilo. Pred kratkim je umrla žena novosadskega zlatarja, daleč naokrog poznanega bogataša. Takoj prvo noč po pogrebu se je skrilo nekaj stražnikov na pokopališču. Ko se je dovolj stemnilo, zapazijo, da se bliža grobu zlatarjeve žene možka oseba. Ko dospo do groba, ga prične takoj odkopavati, naposled skoči v grob, odpre krsto in ravno se pripravlja, da bi pobral z mrtve žene dragocenosti, pa ga zagrabi roka pravice. Ko natančneje pogledajo tega oskrnjevalca grobov, spoznajo, da je sin ondotnega grobokopa. Fanta so seveda takoj spravili pod ključ.

Samomor družinskega očeta. V Ameriki se je ustrelil Janez Merkun, oče šestih nedoraslih otrok. V smrt ga je gnal obup, ker je v rudniku zgubil delo.

Velik morski pes. Med Crikvenico in Kraljevico so ribiči ujeli velikega morskega psa, dolgega nad šest metrov in težkega 1500 kg.

Brezalkoholna produkcija. Ljubljana, Poljanski nasip 10-I pošlje vsakemu naročniku »Pravice« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

Inserirajte v „Pravici“!

Dopisi.

Zagorje ob Savi. Ustanovni občni zbor Ljudske stavbne zadruga se je vršil v polni dvorani v Zadrugnem domu. Mnogo ljudi je prišlo tudi iz sosednjih občin, ki so javili svoj vstop v zadrugo. Na občnem zboru so se čitala pravila, katere so člani z malimi izjemami potrdili. Pri volitvah se je volilo 7 članov v načelstvo, 5 v nadzorstvo in 6 v stavbeni odbor. Ti člani nam jamčijo, da bo novo ustanovljena zadruga res podoba stanovske vzajemnosti. Zadruga je z neomejeno zavezo in bo registrirana. Tiskati se bodo dala tudi pravila, katera bo dobil vsak član. Spomladi, kot izgleda, se bo gradilo. — Nedeljski pevski koncert je pokazal, da se pri nas res goji lepo petje, s katerim marsikakšnemu kraju prednjačimo. Lavorjev venec, katerega je dobil naš dirigent, govori o uspehih njegovega zbora. Čestitamo!

Velenje. V nedeljo dne 15. avgusta 1926 se je vršil pri nas rudarski shod, na katerem je govoril posl. Pušenjak in tov. Flisek iz Zagorja. Na shodu je bilo tudi precej bivših komunistov in Bernotovcev, kar je bilo prav, da so slišali tudi pristaši nasprotnih strank, kako se bori naša Jug. strok. zveza po naših poslancih za zboljšanje delavskega položaja in za razvitje naših državnih premogovnikov. G. poslancu Pušenjaku izrekamo zahvalo za njegov trud. Dosegel je lepe uspehe za naš premogovnik, ki se bodo kmalu pokazali z gradnjo velike elektrarne v Velenju, v Zalcu pa briket tovarna, v kateri se bo prešal zabukovski in velenjski premog, s čemer bo zelo povečana prodaja premoga. O tem bomo še v kratkem bolj obširno poročali. Velenjskim rudarjem je zasigurana v tem boljša bodočnost, a treba je potrpeti in delati, ker v naši državi gre pač vse bolj počasi. Uspeh shoda je bil lep in je delavstvo odšlo zadovoljno domov ter izreklo željo, da se še večkrat skliče podobne poučne shode.

Krekova mladina.

Iz centrale. III. plenarna seja Krekove mladine se bo vršila v nedeljo, dne 29. t. m., ob 9 dopoldne v prostorih kulturno prosvetnega oddelka Delavske zbornice, Gradišče št. 2 poleg nunske cerkve. Vabila z dnevnim redom smo razposlali vsem bližnjim podružnicam in prosimo, da si gurno pošljejo svoje delegate.

Zalog—Spodnji Kaštel. Naša podružnica bo priredila v nedeljo, dne 29. t. m., ob 3 popoldne vrtno veselico pri Kozjaku v Zalogu. Na sporedu je tudi bogat srečolov in nastop tamburaškega zbora pod vodstvom tov. Karola Mrcine. Vabimo vse naše prijatelje.

Zalog—Spodnji Kaštel. Naša podružnica si je ustanovila pretekli teden ženski odsek, ki šteje že ob ustanovitvi preko 20 članic. Sestanka se je udeležil tudi Srečko Peterlin s tremi članicami iz Ljubljane, ki je v lepih besedah razložil pomen in potrebo ženskega oddelka pri delavskih organizacijah. Izvolile so si članice svoj odbor, kateremu predseduje tov. Polonca Berčičeva in so začele takoj s tečajem ženskih ročnih del.

Krekova mladina Ljubljana je imela v nedeljo, 22. t. m., svoj običajni izlet k Sv. Heleni, katerega se je udeležilo preko 100 članov in članic iz Ljubljane, Zaloga in Sneber. Na izletu nas je zabaval tamburaški zbor iz Zaloga pod vodstvom tov. Karola Mrcine in tov. pevci iz Ljubljane. Ra-

di tako lepe in domače zabave so si člani določili, da vsako leto napravijo take izlete.

Za žene in dekleta.

Krompir, čistilo za namizno orodje. Zelo dobro in priprosto čistilo za namizno orodje je krompir. Krompir se prereže čez polovico, potrese se s prahom od opeke ali železa in z njim obdrgne nože ali vilice, ki se potem zelo lepo svetijo.

Kako ohraniš kruh svež? Kruh in drugo pecivo ohraniš dolgo sveže, če ga hraniš v pločevinastih posodah ali loncih. Tudi kvas ohraniš več dni, ako ga zaviješ v vlažno volneno krpo in ga postaviš na prostor, ki ima 8 stopinj Reomirjeve toplote.

Narezane limone se obvarujejo plesnobe, in sicer dolgo časa, ako položiš narezane dele v kozarček, do polovice napoljen z jesihom.

Jabolčne lupine v pecivu. V prah zdrobljene jabolčne lupine dajejo vsakemu pecivu okus. Iz njih narediš tudi dobro limonado.

Kako moramo ravnati, ako se nam je jed pripalila. Zapaljene jedi, v katerih je moka, ne mešaj, ampak vzemi lonec in ga postavi v mrzlo vodo, tako izgine neprijetni okus po pripaljenju. Jed prelij v čist lonec in kuhaj naprej, a moraš jo ves čas mešati. Tudi drugih pripaljenih jedi ne mešaj in ne prilivaj vode.

Razno.

Mednarodni invalidski kongres se bo vršil 17. septembra t. l. v Ženevi.

Stavka v norveški papirni industriji. Pretekli teden je stopilo v Oslu v stavko 12.500 delavcev papirne industrije, ker jim nameravajo delodajalci znižati njihove plače za 27 odstotkov.

Milijonarka gladu umrla. V Budimpešti je umrla srbska milijonarka Konstantina Radonić. Ker v zadnjem času že več tednov ni prišla iz svojega stanovanja, so poklicali ključavničarja, ki je odprl vrata. Sedemdesetletno Radonić so našli, shujšano do kosti, mrtvo v postelji. Komisija je ugotovila, da je umrla od gladu. Njene dragocenosti, ki so jih dobili, predstavljajo vrednost osem milijonov dinarjev in poleg tega je imela še lepo posestvo.

19.308 oseb umrlo vsled kačjih pikov. Lansko leto so usmrtili v britski Indiji divje zveri 21.841 ljudi. Od teh je umrlo vsled kačjih pikov 19.308 oseb. 940 so jih raztrgali tigri. V Madrasu so ustrelili tigra, ki je bil več let strah in trepet vse okolice in ki je odnesel vsega skupaj 125 ljudi v džunglo.

Hrabri Italijani. Pred kratkim je padel v Milanu v kanal neki deček. Vpil je na vse pretege na pomoč, ob kanalu se je zbrala velika množica ljudi, toda niti eden se ni zganil, da bi priskočil dečku na pomoč. Skozi množico se vendarle pririje neka mladenka, skoči v vodo ter reši že potapljačega se dečka. Ko so vprašali junaško rešiteljico po imenu, je izjavila, da je ruska princezinja Galicini, stara 17 let.

Moderna dojlja. Berlinski zverinjak je dobil nove eksemplare, noje in mlado antilopo iz Sahare. Antilopo grejejo z umetnim solncem, za dojljo so ji pa dali domačo kozo. Toda ta je pri sesanju zelo nemirna in bije. Potrpežljiva je le takrat, ko ji dajo cigarete, katere požira z veliko slastjo.

Velik zločin. V nekem zapuščenem vodnjaku v občini Palos v Ame-

riki so našli truplo okrog 35 let starega moškega. Neznani zločinci so svojo žrtev ustrelili. Da bi izbrisali sled, so na truplo navezali kamenje in ga vrgli v vodnjak.

Deset žensk proti enemu drevesnemu štoru. Stari očanci so prerokovali, da bo prišla tako velika svetovna katastrofa, da bo uničila velik del moških. V tistem času bo tako veliko pomanjkanje na moških, da bodo hodile ženske na hrube in se ozirale, kje bi zagledale kako moško osebo. Če bodo opazile v daljavi drevesni štor, ki bi bil podoben možu, bo teklo proti takemu štoru po 10 ali več žensk. Skoraj bi človek dejal, da že nastopa ta doba, če bere poročilo A. Jakovljeva, kmetskega ruskega pisatelja. V »Novem miru«, listu, ki izhaja v Moskvi, toži, da je postalo v Rusiji kot posledica vojne veliko pomanjkanje na moških. Samo v njegovi vasi je 296 žensk več kot moških. Nekatere ženske prenašajo udano svojo usodo in pridno opravljajo svoje delo. Druge, posebno dekleta, pa naračnost nore za moškimi in žive zelo razuzdano. Število nezakonskih otrok in otroških umorov je narastlo na tako visoko število, da se sploh ne more primerjati s predvojnimi razmerami. Neka podjetna ženska se je peljala 200 km daleč, da bi dobila moža. In ga je tudi, toda Kitajca, ki je pa prav miren in ubogljiv. Ker je pa prešibek za težka kmetska dela, jih opravlja ljubeznjiva ženska, on pa doma platno tke in barva. Tudi vodko že prav pridno pije. Največje pomanjkanje moških je pri donskih kozakih. Tam se dobe vasi z 1—2000 prebivalci, katere pa tvorijo le žene in otroci.

Za kratek čas.

Smola. Postopač sloni na mostu in ogleduje zadnji groš, ki ga še ima, ter premišljuje, kaj bi z njim naredil, kar mu smukne z dlani v vodo. Gleda za njim in vzdihne: »Utopil bi te bil — tako ali tako, — ampak ne v vodi!«

V ječi. Duhovnik jetniku: »Vi ste še tako mlad, pa že v zaporu. Kaj si more vaš ubogi oče o tem misliti!« — Jetnik: »Kaj oče o tem misli, lahko takoj pri njem izveste, — je kar v sosednji celici!«

Pri optikarju. »Rad bi očala kupil!« — Prodajalec: »Ali taka, da se bo blizu videlo, ali daleč?« — Kupec: »Ne, ampak taka, da se bo s k o z i videlo!«

Dober razložek. Silno vesten in natančen jud pride k rabincu (judovskemu duhovniku) in ga vpraša: »Ali smem na sveti sobotni dan ubiti bolho?« — Po kratkem premišljevanju odgovori rabinec: »Da, smeš!« — Potem vpraša jud nadalje: »Ali je pa dovoljeno tak dan ubiti tudi uš, ne da bi se kaj pregrešil zoper svetost sobote?« — »To pa ni dovoljeno; s tem bi se pregrešil!« — Jud debelo gleda, a rabinec mu stvar pojasni takole: »Bolho smeš ubiti zato, ker ti bolha lahko na sveti sobotni dan proč skoči; uš pa ne, ker ta tako ostane pri tebi...«

Listnica uredništva.

Članek »Pri nas in drugod« priobčimo v prihodnji številki.

Za tiskovni sklad.

Za tiskovni sklad »Pravice« je daroval klub krščanskih socialistov Delavske zbornice 76.50 Din. Vsem tovarišem iskrena hvala!

Čim višja je vsota tvojega zakupila, tem bolj si vesela. Zakaj? Zato, ker dobiš vsakega pol leta tem višji 3% popust (dividendo).

To pa le, če nabavljaš vse svoje potrebščine v poslovalnicah

I. delavskega konzumnega društva v Ljubljani.

Člani! Članice! Ne strašite se par korakov oddaljenosti!